TRIBUNALENS DOM (åttonde avdelningen)

den 3 februari 2011 *

I mål T-584/08,

Cantiere navale De Poli SpA, Venedig (Italien), inledningsvis företrätt av advokaterna A. Abate och R. Longanesi Cattani, därefter av A. Abate och advokaten A. Franchi,

sökande,

mot

Europeiska kommissionen, företrädd av E. Righini, C. Urraca Caviedes och V. Di Bucci, samtliga i egenskap av ombud,

svarande,

* Rättegångsspråk: italienska.

angående en talan om ogiltigförklaring av kommissionens beslut av den 21 oktober 2008 om det statliga stöd (C 20/08, f.d. N 62/08) som Italien planerar att genomföra genom en ändring av stödordning N 59/04 rörande den tillfälliga skyddsordningen för varvsindustrin (EUT L 17, 2010, s. 50),

meddelar

TRIBUNALEN (åttonde avdelningen),

sammansatt av ordföranden E. Martins Ribeiro samt domarna S. Papasavvas och N. Wahl (referent),

justitiesekreterare: handläggaren N. Rosner,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 16 juni 2010,

följande

Dom

Tillämpliga bestämmelser

1 I artikel 1 i rådets förordning (EG) nr 659/1999 av den 22 mars 1999 om tillämpningsföreskrifter för artikel [88 EG] (EGT L 83, s. 1), föreskrivs följande:

”I denna förordning avses med

…

b) *befintligt stöd:*

i) … allt stöd som fanns innan fördraget trädde i kraft i respektive medlemsstat, det vill säga stödordningar och individuellt stöd som infördes före och som fortfarande är tillämpliga efter det att fördraget har trätt i kraft,

ii) godkänt stöd, det vill säga stödordningar och individuella stöd som har godkänts av kommissionen eller av rådet,

…

v) stöd som är att betrakta som befintligt stöd, eftersom det kan fastställas att det inte utgjorde något stöd när det infördes men senare blev ett stöd på grund av utvecklingen av den gemensamma marknaden, utan att medlemsstaten företagit någon ändring. När vissa åtgärder blir stöd sedan en verksamhet har liberaliserats genom gemenskapslagstiftning, skall sådana åtgärder inte betraktas som befintligt stöd efter det datum som har fastställts för liberalisering.

c) *nytt stöd:* allt stöd, det vill säga stödordningar och individuellt stöd, som inte är befintligt stöd, inbegripet ändringar av befintligt stöd,

…”

2 I artikel 4.1 i kommissionens förordning (EG) nr 794/2004 av den 21 april 2004 om genomförande av förordning nr 659/1999 (EUT L 140, s. 1) föreskrivs följande:

”För det ändamål som avses i artikel 1 c i förordning … nr 659/1999 skall en ändring av befintligt stöd vara varje ändring, utom ändringar av rent formell eller administrativ art som inte kan påverka bedömningen av stödåtgärdens förenlighet med den gemensamma marknaden. En ökning av den ursprungliga budgeten för en befintlig stödordning med upp till 20 % skall dock inte betraktas som en ändring av befintligt stöd.”

3 Med stöd av artikel 87.3 e EG antog rådet förordning (EG) nr 1177/2002 av den 27 juni 2002 om en tillfällig skyddsordning för varvsindustrin (EGT L 172, s. 1). Enligt förordningen godkändes en sådan ordning i syfte att stödja varv som hade lidit allvarlig skada på grund av illojal konkurrens från varv i Sydkorea (skäl 3 i förordningen). I artikel 2.2 och 2.3 i förordningen preciserades att direkt stöd för vissa fartygsbyggnadskontrakt kunde betraktas som förenliga med den gemensamma marknaden när detta stöd inte översteg 6 procent av kontraktsvärdet och när illojal konkurrens från Sydkorea hade orsakat allvarlig skada i det aktuella marknadssegmentet.

4 Enligt artikel 3 i förordning nr 1177/2002 är det en förutsättning för att stöd ska beviljas att det anmäls till kommissionen i enlighet med artikel 88 EG. Kommissionen ska granska stödet och fatta ett beslut i enlighet med förordning nr 659/1999.

5 Artikel 2.4 samt artiklarna 4 och 5 i förordning nr 1177/2002 har följande lydelse:

”Artikel 2

…

4. Denna förordning gäller inte för fartyg som levereras senare än tre år efter dagen för undertecknandet av det slutliga kontraktet. Kommissionen kan dock bevilja en förlängning av den tre år långa leveransfristen när detta anses berättigat på grund av det berörda fartygsbyggnadsprojektets komplicerade tekniska karaktär eller på grund av förseningar till följd av oväntade och betydande, berättigade avbrott som inverkar på ett varvs arbetsprogram på grund av exceptionella yttre omständigheter som företaget inte kan förutse.

…

Artikel 4

Förordningen skall tillämpas på slutliga kontrakt som ingås under tiden från dess ikraftträdande till dess upphörande, med undantag för slutliga kontrakt som ingås innan kommissionen meddelar i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning* att den har inlett ett förfarande om tvistlösning mot Sydkorea genom att begära samråd i enlighet med Världshandelsorganisationens överenskommelse om regler och förfaranden för tvistlösning, och för slutliga kontrakt som ingås en månad eller mer efter det att kommissionen i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning* meddelar att förfarandet har lett till en lösning eller lagts ned därför att gemenskapen anser att det godkända protokollet verkligen har genomförts.

Artikel 5

Denna förordning träder i kraft dagen efter det att den har offentliggjorts i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning* och gäller till och med den 31 mars 2004.

…”

6 Genom rådets förordning (EG) nr 502/2004 av den 11 mars 2004 om ändring av förordning nr 1177/2002 (EUT L 81, s. 6), framflyttades det datum från vilket förordning nr 1177/2002 enligt artikel 5 skulle upphöra att gälla till den 31 mars 2005.

Bakgrund till tvisten

7 Sökandebolaget, Cantiere navale De Poli SpA, driver ett varv i Venedig (Italien).

8 Den 15 januari 2004 anmälde Republiken Italien en stödordning för vilken denna stat planerade att tillämpa förordning nr 1177/2002 genom artikel 4.153 i lag nr 350 av den 24 december 2003 med bestämmelser om utformningen av statens årliga och fleråriga budget (2004 års finanslag) (legge n. 350 – Disposizioni per la formazione del bilancio annuale e pluriennale dello Stato (legge finanziaria 2004)) (ordinarie tilllägg till GURI nr 299 av den 27 december 2003, nedan kallad lag nr 350/2003), vilken bestämmelse har följande lydelse:

”I syfte att genomföra [förordning nr 1177/2002] anslås ett belopp om 10 miljoner euro för år 2004. Villkoren för beviljande av stödet fastställs i dekret från ministeriet för infrastruktur och transporter. Bestämmelserna i förevarande punkt måste för att kunna tillämpas godkännas i förväg [av kommissionen] i enlighet med artikel 88.3 [EG].”

9 Genom beslut av den 19 maj 2004 om statligt stöd N 59/2004 rörande den tillfälliga skyddsordningen för varvsindustrin, vilken stödordning anmälts med referensnumret K(2004) 1807 (nedan kallat 2004 års godkännandebeslut), godkände kommissionen

den anmälda stödordningen som den fann stå i överensstämmelse med bestämmelserna i förordning nr 1177/2002 och vara förenlig med den gemensamma marknaden (nedan kallad 2004 års stödordning).

10 Republiken Italien bedömde att det ursprungligen anslagna beloppet om 10 miljoner euro inte var tillräckligt för att täcka samtliga stödansökningar som ingetts innan förordning nr 1177/2002 i dess lydelse enligt förordning nr 502/2004 upphört att gälla och anmälde den 1 februari 2008 till kommissionen att den planerade att i budgeten anslå ytterligare 10 miljoner euro till 2004 års stödordning (nedan kallad den anmälda åtgärden) i enlighet med artikel 2.206 i lag nr 244, av den 24 december 2007, med bestämmelser om utformningen av statens årliga och fleråriga budget (2008 års finanslag) (legge n. 244 – Disposizioni per la formazione del bilancio annuale e pluriennale dello Stato (legge finanziaria 2008)) (ordinarie tillägg till GURI nr 300 av den 28 december 2007) (nedan kallad lag nr 244/2007).

11 Genom skrivelse av den 30 april 2008 underrättade kommissionen Republiken Italien om sitt beslut att inleda förfarandet enligt artikel 88.2 EG avseende den anmälda åtgärden. Beslutet att inleda granskningsförfarandet offentliggjordes bland annat i *Europeiska unionens officiella tidning* (EUT C 140, s. 20). Kommissionen uppmanade däri samtliga berörda parter att inkomma med synpunkter inom en månad från offentliggörandet. Genom skrivelse av den 12 september 2008 inkom sökandebolaget med synpunkter, vilka kommissionen inte beaktade, då den ansåg att de inkommit efter fristen.

12 Den 21 oktober 2008 antog kommissionen beslut 2010/38/EG om det statliga stöd (C 20/08, f.d. N 62/08) som Italien planerar att genomföra genom en ändring av stödordning N 59/04 rörande den tillfälliga skyddsordningen för varvsindustrin (EUT L 17, 2010, s. 50) (nedan kallat det angripna beslutet). I artikel 1 i beslutet föreskrivs följande:

”Det statliga stöd som Italien planerar att genomföra genom en ändring av stödordning N 59/04 rörande den tillfälliga skyddsordningen för varvsindustrin, på så sätt att budgeten för [2004 års stödordning] ökas med 10 miljoner euro, är oförenligt med den gemensamma marknaden.

Detta stöd får därför inte genomföras.”

13 Kommissionen gjorde i det angripna beslutet bedömningen att den anmälda åtgärden utgjorde nytt stöd i den mening som avses i artikel 1 c i förordning nr 659/1999 och artikel 4 i förordning nr 794/2004 och att detta stöd inte kunde anses vara förenligt med den gemensamma marknaden, eftersom förordning nr 1177/2002 inte längre var i kraft och således inte kunde användas som rättslig grund för bedömningen av den anmälda åtgärden. Kommissionen preciserade även att den anmälda åtgärden inte kunde anses vara förenlig med den gemensamma marknaden på grundval av rambestämmelserna för statligt stöd till varvsindustrin (EUT C 317, 2003, s. 11) och att den heller inte tycktes vara förenlig med den gemensamma marknaden på grundval av några andra bestämmelser om statligt stöd.

14 Kommissionen angav vidare att sedan förordning nr 1177/2002 trätt i kraft hade Republiken Korea vid Världshandelsorganisationens (WTO) tvistlösningsorgan väckt frågan om förordningens lagenlighet med avseende på WTO:s bestämmelser. Den 22 april 2005 publicerade en expertgrupp som tillsatts av WTO:s tvistlösningsorgan en rapport i vilken det konstaterades att förordning nr 1177/2002 och ett flertal nationella stödordningar som antagits med stöd av förordningen, vilka var aktuella vid den tidpunkt då Republiken Korea inledde förfarandet vid WTO:s tvistlösningsorgan, stred mot vissa av WTO:s bestämmelser. Den 20 juni 2005 antog WTO:s tvistlösningsorgan expertgruppens rapport. Gemenskapen rekommenderades i rapporten att bringa förordning nr 1177/2002 och de nationella stödordningar som antagits på grundval av denna i överensstämmelse med gemenskapens förpliktelser enligt WTO-avtalen.

Förfarandet och parternas yrkanden

15 Sökandebolaget har väckt denna talan genom ansökan som inkom till förstainstansrättens kansli den 30 december 2008.

16 Sökandebolaget har yrkat att tribunalen ska

— ogiltigförklara det angripna beslutet, och

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

17 Kommissionen har yrkat att tribunalen ska

— ogilla talan, och

— förplikta sökandebolaget att ersätta rättegångskostnaderna.

18 På grundval av referentens rapport beslutade tribunalen (åttonde avdelningen) att inleda det muntliga förfarandet, och anmodade, såsom en åtgärd för processledning i enlighet med artikel 64 i rättegångsreglerna, parterna att yttra sig över lämpligheten av att förena förevarande mål med mål T-3/09 i vilket Republiken Italien väckt en talan med samma föremål. Efter det att parternas yttranden inkommit till tribunalen och ingen av parterna haft några invändningar, förenade ordföranden på åttonde avdelningen, genom beslut av den 2 juni 2010, målen vad gäller förhandlingen, i enlighet med artikel 50 i rättegångsreglerna.

19 Parterna utvecklade sin talan och svarade på tribunalens frågor vid förhandlingen den 16 juni 2010.

Rättslig bedömning

20 Sökandebolaget har anfört fem grunder till stöd för sin talan. Dessa grunder avser att förordning nr 1177/2002 åsidosattes, att den anmälda åtgärden bedömdes felaktigt, att rekommendationen från WTO:s tvistlösningsorgan av den 20 juni 2005 saknade relevans, att artikel 253 EG åsidosattes samt att principerna om god förvaltningssed, ett kontradiktoriskt förfarande och rätten till försvar åsidosattes.

Den första grunden: Åsidosättande av förordning nr 1177/2002, av artikel 253 EG och av principerna om likabehandling och skydd för berättigade förväntningar

Parternas argument

21 Sökandebolaget har inom ramen för denna grund hävdat att kommissionen åsidosatte principerna om en rättsregels tillämpning i tiden. Kommissionen har sammanblandat den period under vilken förordning nr 1177/2002 var i kraft med den period under vilken den skulle tillämpas. Kommissionen var nämligen skyldig att tillämpa förordningen på sådana situationer som förelåg innan förordningen upphörde att gälla, det vill säga den 31 mars 2005, i den mån dessa situationer lagenligt uppkommit under

den tid då förordningen var i kraft. Sökandebolaget har mot denna bakgrund gjort gällande att skäl 34 i det angripna beslutet är bristfälligt motiverat. Sökandebolaget har även hänvisat till artikel 4 i förordning nr 1177/2002 och till kommissionens beslut K(2008) 4356 av den 8 augusti 2008 om statligt stöd N 68/2008 och N 69/2008 – Italien (förlängning av den treåriga fristen för leverans av tankfartyg som tillverkats på varvet Giacalone), i vilket kommissionen tillämpade förordning nr 1177/2002 efter den 31 mars 2005.

22 Sökandebolaget här vidare hävdat att kommissionen i det angripna beslutet åsidosatte principen om likabehandling, eftersom de företag som inte fick ta del av den stödordning som avses i beslutet hade ingått sina kontrakt under samma ekonomiska och rättsliga förutsättningar, nämligen före den 31 mars 2005, för att möta illojal konkurrens från Korea, som de företag som fick del av stödordningen till följd av 2004 års godkännandebeslut. Den enda skillnaden mellan dessa aktörer är att den italienska regeringen, efter den 31 mars 2005, av budgetskäl gjorde en refinansiering av 2004 års stödordning.

23 Kommissionen åsidosatte även principen om skydd för berättigade förväntningar när den godtyckligt antog att den anmälda åtgärden anmälts efter fristen. Eftersom det inte finns någon frist i förordning nr 1177/2002 inom vilken stödåtgärder ska anmälas och då sökandebolaget ingått kontrakt som före den 31 mars 2005 uppfyllde de materiella villkoren i förordningen, kunde inte kommissionen, utan att åsidosätta sökandebolagets berättigade förväntningar, underlåta att godkänna den anmälda åtgärden.

24 Sökandebolaget har även gjort gällande att kommissionen inte angav hur målsättningarna med förordning nr 1177/2002 skulle kunna förenas med det förhållandet att det för den italienska regeringen var omöjligt att samma dag som förordningen upphörde att gälla anmäla stödåtgärder som var kopplade till kontrakt, avseende vilka

den inte hade kännedom om när de ingicks och följaktligen inte kunde känna till, eftersom det i förordning nr 1177/2002 föreskrevs att kontrakt kunde ingås till och med den 31 mars 2005.

25 Sökandebolaget har även påstått att det varken inom det system för kontroll av statligt stöd som föreskrivs i fördraget eller i förordning nr 1177/2002 föreskrivs en frist inom vilken stödåtgärder ska anmälas enligt artikel 88.3 EG.

26 I enlighet med subsidiaritetsprincipen ankommer det nämligen på de italienska myndigheterna ensamma att välja den tidpunkt då en stödåtgärd ska anmälas, på grundval av deras kännedom om vilka budgetmedel som krävs för att tillämpa förordning nr 1177/2002 och mot bakgrund av normala budgetförfaranden. Kommissionen gjorde därför en uppenbart oriktig bedömning när den fann att det datum då förordning nr 1177/2002 upphörde att gälla, det vill säga den 31 mars 2005, också utgjorde den frist inom vilken medlemsstaterna hade att anmäla en stödåtgärd.

27 Kommissionen anser att talan inte kan vinna bifall såvitt avser denna grund.

Tribunalens bedömning

28 Tribunalen erinrar för det första om, vad gäller den grund som avser att skäl 34 i det angripna beslutet är bristfälligt motiverat, att den motivering som krävs i artikel 253 EG enligt fast rättspraxis ska vara anpassad till rättsaktens beskaffenhet. Av motiveringen ska klart och tydligt framgå hur den institution som har antagit rättsakten har resonerat, så att de som berörs därav kan få kännedom om skälen för den vidtagna åtgärden och behörig domstol ges möjlighet att utöva sin prövningsrätt. Kravet på motivering ska bedömas med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet, särskilt rättsaktens innehåll, de anförda skälens karaktär och det intresse som

de vilka rättsakten är riktad till, eller andra personer som direkt eller personligen berörs av den, kan ha av att få förklaringar. Det krävs dock inte att alla relevanta faktiska och rättsliga omständigheter anges i motiveringen, eftersom bedömningen av om motiveringen av ett beslut uppfyller kraven i artikel 230 EG inte ska ske endast utifrån rättsaktens ordalydelse utan även utifrån sammanhanget och reglerna på det ifrågavarande området (se domstolens dom av den 1 juli 2008 i de förenade målen C-341/06 P och C-342/06 P, Chronopost mot UFEX m.fl. REG 2008, s. I-4777, punkt 88 och där angiven rättspraxis).

29 I det aktuella fallet har kommissionen i skälen 33 och 34 i det angripna beslutet angett varför den anser att den rättspraxis som åberopats av den italienska regeringen saknar betydelse för frågan om huruvida den italienska regeringen kunde hysa berättigade förväntningar avseende den anmälda åtgärdens förenlighet med den gemensamma marknaden.

30 Den påstått saknade motiveringen återfinns i skälen 11, 25 och 26 i det angripna beslutet. I dessa skäl har kommissionen angett orsaken till att den ansåg att förordning nr 1177/2002 inte var tillämplig på den anmälda åtgärden, nämligen den omständigheten att förordningen inte längre var i kraft.

31 Vad därefter gäller frågan huruvida kommissionens uppfattning är välgrundad, är det utrett att kommissionen i det angripna beslutet slagit fast att förordning nr 1177/2002 inte kunde utgöra den rättsliga grunden för bedömningen av den anmälda åtgärden, eftersom den hade upphört att gälla den 31 mars 2005 (skälen 11, 25 och 26 i det angripna beslutet).

32 Vad gäller en rättsregels tillämpning i tiden ska det i det aktuella fallet, då övergångsregler saknas, göras en åtskillnad mellan bestämmelser om behörighet och materiella bestämmelser.

33 Vad avser bestämmelser om behörighet för Europeiska unionens institutioner framgår av rättspraxis att den bestämmelse som utgör rättslig grund för en rättsakt och som förklarar unionsinstitutionen behörig att anta den ifrågavarande rättsakten ska vara gällande vid tiden för antagandet av rättsakten (se, för ett liknande resonemang, domstolens dom av den 4 april 2000 i mål C-269/97, kommissionen mot rådet, REG 2000, s. I-2257, punkt 45).

34 I förevarande fall utgör artikel 88 EG den rättsliga grund som ger kommissionen behörighet att anta beslut vad gäller statligt stöd och som varaktigt, sedan 1968, ger kommissionen behörighet att fatta beslut avseende frågan om huruvida stödåtgärder är förenliga med den gemensamma marknaden enligt artikel 87 EG.

35 Vad avser materiella bestämmelser tillämpas dessa från och med ikraftträdandet på samtliga framtida verkningar av situationer som uppkommit när de äldre bestämmelserna var i kraft. Materiella bestämmelser kan följaktligen endast tillämpas med avseende på sådana verkningar som uppkommit innan de trätt i kraft under förutsättning att de extraordinära villkoren för en retroaktiv tillämpning är uppfyllda (se, för ett liknande resonemang, domstolens dom av den 14 april 1970 i mål 68/69, Brock, REG 1970, s. 171, punkt 6, av den 29 januari 2002 i mål C-162/00, Pokrzeptowicz-Meyer, REG 2002, s. I-1049, punkt 49, och av den 24 september 2002 i de förenade målen C-74/00 P och C-75/00 P, Falck och Acciaierie di Bolzano mot kommissionen, REG 2002, s. I-7869, punkt 119, förstainstansrättens dom av den 14 februari 2007 i mål T-435/04, Simões Dos Santos mot harmoniseringsbyrån, REGP 2007, s. I-A-2-61 och II-A-2-427, punkt 100, och av den 12 september 2007 i mål T-25/04, González y Díez mot kommissionen, REG 2007, s. II-3121, punkt 70).

36 Vad avser stöd som anmälts men inte betalats ut, sammanfaller, inom unionens system för kontroll av statligt stöd, det datum då effekterna av stödet fastställs med den tidpunkt då kommissionen antar sitt beslut om huruvida det aktuella stödet är förenligt med den gemensamma marknaden. De bestämmelser, principer och granskningskriterier för bedömningen av om ett statligt stöd är förenligt med den gemensamma marknaden som gäller då kommissionen fattar sitt beslut kan nämligen i princip anses bättre anpassade till konkurrenssituationen (domstolens dom av den 11 december 2008 i mål C-334/07 P, kommissionen mot Freistaat Sachsen, REG 2008,

s. I-9465, punkterna 50–53). Detta beror på att det aktuella stödet inte ger upphov till verkliga fördelar eller nackdelar på den gemensamma marknaden förrän tidigast när kommissionen beslutar att godkänna eller inte godkänna stödet.

37 För olagligt stöd som inte anmälts i förväg är däremot de materiella bestämmelser som är i kraft när stödet utbetalades tillämpliga, eftersom de fördelar eller nackdelar som följer av ett sådant stöd uppkommer under den period då det aktuella stödet betalas ut (förstainstansrättens dom av den 15 april 2008 i mål T-348/04, SIDE mot kommissionen, REG 2008, s. II-625, punkterna 58–60).

38 Härav följer att kommissionen i det aktuella fallet inte kan klandras för att den inte tillämpade förordning nr 1177/2002, eftersom det planerande stödet hade anmälts men inte betalats ut. De faktiska fördelar eller nackdelar som den anmälda åtgärden skulle medföra för den gemensamma marknaden kunde nämligen inte antas uppkomma innan kommissionen hade antagit det angripna beslutet, vilket skedde efter det att förordning nr 1177/2002 hade upphört att gälla, det vill säga den 31 mars 2005.

39 Argumentet att det i artikel 4 i förordning nr 1177/2002 föreskrivs att förordningen ska tillämpas på kontrakt som ingåtts före den 31 mars 2005 kan inte vederlägga slutsatsen att förordning nr 1177/2002 inte var tillämplig på den anmälda åtgärden. I artikel 4 i förordning nr 1177/2002 preciseras nämligen, liksom i artikel 2 i förordningen, de materiella villkor som ska vara uppfyllda för att kommissionen i enlighet med förordningen ska kunna fatta ett beslut om att det aktuella stödet är förenligt med den gemensamma marknaden. Denna förordnings tillämpning i tiden regleras emellertid i artikel 5 i förordningen och av de principer som angetts i punkterna 33–36 ovan.

40 Den omständigheten att det datum som är avgörande för vilka materiella bestämmelser som ska tillämpas – när det gäller stöd som anmälts och inte betalats ut – sammanfaller med det datum då kommissionen beslutar om stödets förenlighet med den gemensamma marknaden medför visserligen att kommissionen, genom att anpassa tiden för granskningen av det anmälda stödet, kan framkalla en situation där materiella bestämmelser som trätt i kraft efter det att den aktuella stödåtgärden anmälts till

kommissionen tillämpas. Denna omständighet – vilken för övrigt inte är aktuell i förekommande fall, eftersom åtgärden anmäldes efter det att förordning nr 1177/2002 upphört att gälla – är emellertid inte tillräcklig för att motivera ett undantag från principen att de nya materiella bestämmelserna, från det de träder i kraft, reglerar samtliga framtida verkningar av situationer som uppkommit under tiden då de äldre bestämmelserna var i kraft.

41 Det ska erinras om att dels det förhållandet att medlemsstaterna har ett utrymme för skönsmässig bedömning vad avser tidpunkten för att anmäla stödåtgärderna, dels den omständigheten att kommissionen enligt artikel 4 i förordning nr 659/1999 och i enlighet med principen om god förvaltningssed ska agera med skyndsamhet, medför att kommissionens möjlighet att välja att tillämpa den nya eller den äldre bestämmelsen begränsas och balanseras (se, för ett liknande resonemang och analogt, förstainstansrättens dom av den 18 november 2004 i mål T-176/01, Ferriere Nord mot kommissionen, REG 2004, s. II-3931, punkt 62 och där angiven rättspraxis).

42 Det förhållandet att medlemsstaterna, för att kunna dra nytta av tillämpningen av förordning nr 1177/2002, var skyldiga att anmäla planerade stödåtgärder innan förordningen upphörde att gälla och innan samtliga kontrakt som kunde komma i fråga för stödåtgärden hade undertecknats, medför inte att principerna om materiella bestämmelsers tillämpning i tiden inte ska tillämpas på unionens system för kontroll av statligt stöd. Det är nämligen en nödvändig följd av systemet med förhandskontroll av statligt stöd att anmälningarna måste innefatta uppskattningar av det totala förväntade stödbeloppet. Detta gäller särskilt då det, som i det aktuella fallet, är fråga om driftsstöd.

43 Påståendet att kommissionen har tillämpat förordning nr 1177/2002 efter den 31 mars 2005 för att godkänna en begäran om förlängning av en leveransfrist betyder inte heller att slutsatsen att denna förordning inte var tillämplig på den anmälda åtgärden är felaktig. Det ska påpekas att kommissionens tolkning och tillämpning av en rättsregel inte i något fall kan vara bindande för tribunalen. Det kan vidare

konstateras att det beslut som sökandebolaget åberopat (se punkt 21 ovan), i motsats till det aktuella beslutet, avsåg en situation där rättsläget, genom 2004 års godkännandebeslut, slutgiltigt fastställdes före den 31 mars 2005.

44 Vad gäller argumentet avseende åsidosättande av principen om likabehandling är det uppenbart att det saknar grund. Den omständigheten att förordning nr 1177/2002 inte är tillämplig på den anmälda åtgärden är nämligen inte resultatet av en skönsmässig bedömning. Skälet till att de kontrakt som omfattas av den anmälda åtgärden inte kan ges stöd enligt förordning nr 1177/2002 har följaktligen enbart att göra med denna förordnings begränsade giltighet i tiden och med den omständigheten att Republiken Italien inte hade anmält den aktuella åtgärden, så att kommissionen kunde fatta ett beslut innan förordningen upphörde att gälla.

45 Vad avser sökandebolagets påstående att kommissionen skulle ha åsidosatt principen om skydd för berättigade förväntningar, kan det konstateras att förordning nr 1177/2002 varken innehåller några bestämmelser om undantag från medlemsstaternas anmälningsskyldighet enligt artikel 88.3 EG eller några bestämmelser som ändrar definitionerna av dithörande begrepp, såsom begreppet ändring av befintligt stöd. Enligt förordningen ska tvärtom densamma tillämpas under iakttagande av bestämmelserna i artikel 88 EG och i förordning nr 659/1999. Följaktligen kunde inte 2004 års godkännandebeslut, vilket grundades på förordning nr 1177/2002, på något sätt ge upphov till berättigade förväntningar utöver vad som uttryckligen angavs i beslutet, nämligen att Republiken Italien medgavs att bevilja stöd med sammanlagt 10 miljoner euro.

46 Mot denna bakgrund och i avsaknad av övergångsbestämmelser som utsträcker tillämpningen i tiden av förordning nr 1177/2002 kan talan följaktligen inte vinna bifall såvitt avser den första grunden i dess helhet.

Dan andra grunden: Felaktig bedömning av den anmälda åtgärden

Parternas argument

47 Sökandebolaget har, för det första, hävdat att kommissionen inte hade någon behörighet att granska huruvida den anmälda åtgärden var förenlig med den gemensamma marknaden, då detta krav på förenlighet inte anges i förordning nr 1177/2002. Enligt sökandebolaget har nämligen förordningen tillkommit till följd av en akut situation på marknaden, vilken enligt artikel 87.3 e EG endast omfattas av rådets behörighet.

48 Sökandebolaget har i detta avseende påstått att kommissionens roll vid bedömningen av huruvida stödåtgärderna är förenliga med den gemensamma marknaden mot bakgrund av den undantagsordning som rådet inrättat med stöd av artikel 87.3 e EG inskränker sig till en kontroll av huruvida de villkor som angetts av rådet är uppfyllda, vilket de är i förevarande fall.

49 Sökandebolaget har, för det andra, gjort gällande att kommissionen felaktigt lade artikel 4.2 i förordning nr 794/2004 till grund för sin slutsats att den anmälda åtgärden utgjorde nytt stöd. Sökandebolaget har påstått att förordning nr 1177/2002 var en överordnad norm i förhållande till förordning nr 794/2004 och att sistnämnda förordning följaktligen inte kan begränsa tillämpningen av den förstnämnda. Förordning nr 794/2004 ska i stället tolkas mot bakgrund av syftet med förordning nr 1177/2002, vilket är att stödja europeiska varv som utsätts för illojal konkurrens från Korea.

50 Sökandebolaget har, för det tredje, bestritt den motivering som ges i skäl 23 i det angripna beslutet, enligt vilken ”en betydande ökning av budgeten för en godkänd

stödordning (med betydande ökning avses här en ökning på mer än 20 %) kan få konsekvenser för konkurrensen (eftersom den gör det möjligt för den berörda medlemsstaten att bevilja ett väsentligt högre stöd än vad som ursprungligen godkänts)". Enligt sökandebolaget kunde den anmälda åtgärden inte ha påverkat konkurrensen, eftersom en sådan påverkan skulle ha uppstått tidigare, när näringsidkarna efter det att förordning nr 1177/2002 hade antagits ingick fartygsbyggnadskontrakt, fram till och med år 2005.

51 Den omständigheten att de koreanska varven kunde lida skada saknar enligt sökandebolaget relevans, eftersom detta var själva syftet med förordning nr 1177/2002. Den anmälda åtgärden kunde heller inte innebära en verklig ökning av budgeten för ett befintligt stöd, eftersom de kontrakt som omfattades av denna åtgärd aldrig varit föremål för den aktuella stödordningen.

52 Sökandebolaget har för det fjärde påpekat att den italienska regeringens refinansiering, det vill säga den anmälda åtgärden, ska betraktas som en direkt följd av förordning nr 502/2004, vilken innebar att tillämpningen av förordning nr 1177/2002 utsträcktes i tiden och nödvändiggjorde en refinansiering. Det är därför felaktigt att betrakta den anmälda åtgärden som en ny stödordning, åtskild från den som var föremål för 2004 års godkännandebeslut.

53 Kommissionen har bestritt sökandebolagets argument.

54 Kommissionen har, vad gäller sökandens argument att den anmälda åtgärden inte kunde påverka konkurrensen, gjort gällande att detta inte kan prövas i sak. Enligt kommissionen anges i den ansökan genom vilken talan väckts att artikel 4.2 a i förordning nr 794/2004 åsidosatts, medan kritiken i repliken rör den omständigheten att det inte förekom någon risk för att konkurrensen skulle påverkas och att följaktligen

ett av villkoren i artikel 87.1 EG inte var uppfyllt. Det är följaktligen fråga om en ny grund, vilket strider mot bestämmelserna i artikel 44.1 c i förening med artikel 48.2 i rättegångsreglerna.

Tribunalens bedömning

55 Inledningsvis ska det anges att kommissionens invändning om rättegångshinder inte kan godtas. I den ansökan genom vilken talan väckts har sökandebolaget visserligen till stöd för förevarande grund huvudsakligen hävdat att det följer av den aktuella normhierarkin att artikel 4.2 i förordning nr 794/2004 inte var tillämplig på den anmälda åtgärden. Sökandebolaget har emellertid i ansökan även framfört argumentet att den anmälda åtgärden inte kunde påverka konkurrensförhållandena.

56 Härav följer att samtliga sökandebolagets argument som åberopats inom ramen för denna grund kan prövas i sak.

57 Vad avser frågan huruvida det finns fog för grunden ska det till att börja med påpekas att påståendet att förordning nr 1177/2002 medförde att kommissionen förlorade sin behörighet att granska huruvida den anmälda åtgärden var förenlig med den gemensamma marknaden inte kan godtas.

58 För det första är kommissionen behörig i nämnda avseende med stöd av EG-fördraget, och denna behörighet kan inte ändras genom en förordning.

59 För det andra är, såsom det konstaterats vid prövningen av den första grunden, förordning nr 1177/2002 inte tillämplig på den anmälda åtgärden.

60 För det tredje ska det påpekas även om förordning nr 1177/2002 skulle vara tillämplig på den anmälda åtgärden utgör artikel 87.3 e EG grunden för nämnda förordning. De stöd som avses i förordningen utgör följaktligen endast en kategori av stöd som ”[kan anses s]om förenligt med den gemensamma marknaden”. Denna ordalydelse återges för övrigt exakt[*] i artikel 2.1 i förordning nr 1177/2002. [*Detta påstående är ej korrekt vad avser de svenska språkversionerna av aktuella bestämmelser. Övers. anm.]

61 Även om sådana stöd således kan betraktas som förenliga med den gemensamma marknaden, följer inte därav att de nödvändigtvis måste vara det (se, för ett liknande resonemang, domstolens dom av den 15 oktober 1996 i mål C-311/94, IJssel-Vliet, REG 1996, s. I-5023, punkterna 26–28).

62 Det ankommer nämligen på kommissionen att med stöd av artikel 88.3 EG kontrollera huruvida dessa stöd uppfyller samtliga villkor för att vara förenliga med den gemensamma marknaden. Detta anges i artikel 3 i förordning nr 1177/2002, i vilken det uttryckligen föreskrivs att artikel 88 EG och förordning nr 659/1999 är tillämpliga på stöden i fråga.

63 Av det som anförts avseende kommissionens behörighet följer, i motsats till vad sökandebolaget har hävdat, att kommissionen i det aktuella fallet var behörig att pröva huruvida den anmälda åtgärden var förenlig med den gemensamma marknaden och att ingen regel hindrade kommissionen från att tillämpa förordning nr 794/2004.

64 Vad gäller kritiken mot att den anmälda åtgärden kvalificerats som nytt stöd ska det erinras om att räckvidden av begreppet ändring av ett befintligt stöd bestäms av den rättsliga grund genom vilken den befintliga stödordningen inrättades (domstolens

dom av den 27 mars 1984 i mål 169/82, kommissionen mot Italien, REG 1984, s. 1603, punkterna 9 och 10, och förstainstansrättens dom av den 30 januari 2002 i mål T-35/99, Keller och Keller Meccanica mot kommissionen, REG 2002, s. II-261, punkterna 61 och 62).

65 I förevarande fall fanns lag nr 350/2003, i vilken det anges att den ursprungliga budgeten för stödordningen uppgick till 10 miljoner euro, bland de handlingar som Republiken Italien gav in till kommissionen inom ramen för det förfarande som ledde till 2004 års godkännandebeslut. Härav följer att antagandet av lag nr 244/2007, i vilken ytterligare 10 miljoner euro anslås till 2004 års stödordning, faktiskt ledde till att den anmälda åtgärden kvalificerades som nytt stöd i den mening som avses i rättspraxis.

66 Det ska för fullständighetens skull erinras om att det antagande som sökandebolagets grund vilar på – nämligen att konkurrensförhållandena inte kunde snedvridas när stödet beviljades, eftersom konkurrensen redan hade påverkats då kontrakten ingicks år 2005 (se punkt 50 ovan) – är felaktigt, såsom redan har angetts i punkterna 36–38 ovan.

67 Sökandebolagets argument, att den anmälda åtgärden inte kan betraktas som nytt stöd då den är en direkt följd av förordning nr 502/2004 som innebar att tillämpningen i tiden av förordning nr 1177/2002 förlängdes och som gav upphov till ett refinansieringsbehov av 2004 års stödordning, saknar, slutligen, relevans. Förordning nr 502/2004 har visserligen förlängt tillämpningen i tiden av förordning nr 1177/2002, men inget undantag från skyldigheten att anmäla ändringar i stöd, såsom föreskrivs i artikel 88.3 EG och i artikel 3 i förordning nr 1177/2002, har införts genom förordning nr 502/2004.

68 Av det anförda följer att talan inte heller kan vinna bifall såvitt avser den andra grunden.

Den tredje grunden: Argumentet att rekommendationen från WTO:s tvistlösningsorgan av den 20 juni 2005 saknar relevans

Parternas argument

69 Sökandebolaget har hävdat att det angripna beslutet är behäftat med fel, eftersom det däri felaktigt anges att rekommendationen av den 20 juni 2005 från WTO:s tvistlösningsorgan utgjorde ett hinder för att godkänna den anmälda åtgärden. Kommissionens ståndpunkt i det angripna beslutet innebär nämligen att den tillämpat rekommendationen av den 20 juni 2005 från WTO:s tvistlösningsorgan retroaktivt på kontrakt som undertecknats före den 31 mars 2005 och med avseende på vilka avtalsparterna hade berättigade förväntningar om att förordning nr 1177/2002 skulle äga tillämpning. Rekommendationen av den 20 juni 2005 från WTO:s tvistlösningsorgan skulle emellertid inte ha haft någon betydelse vid kommissionens granskning av den anmälda åtgärden.

70 Kommissionen anser att talan inte kan vinna bifall såvitt avser denna grund.

Tribunalens bedömning

71 Det framgår av skäl 26 i det angripna beslutet att kommissionen fann att den anmälda åtgärden var oförenlig med den gemensamma marknaden dels på grund av att förordning nr 1177/2002 hade upphört att gälla, dels på grund av det inte fanns någon annan rättslig grund för ett beslut om att åtgärden var förenlig med den gemensamma marknaden.

72 Kommissionen angav i skäl 37 i det angripna beslutet, som svar på Republiken Italiens argument i skäl 35 i nämnda beslut, att gemenskapen den 20 juli 2005 underrättat WTO om att förordning nr 1177/2002 upphört att gälla den 31 mars 2005 och att

medlemsstaterna inte längre kunde bevilja stöd på grundval av nämnda förordning. Kommissionen drog slutsatsen att denna underrättelse utgjorde ett åtagande från gemenskapen gentemot WTO att inte längre tillämpa förordning nr 1177/2002.

73 Det framgår av skäl 26 i förening med skäl 37 i det angripna beslutet att kommissionen i beslutet gjorde bedömningen att ett eventuellt godkännande av den anmälda stödordningen skulle vara oförenligt med såväl den gemensamma marknaden som gemenskapens åtaganden gentemot WTO. Slutsatsen att den anmälda åtgärden är oförenlig med den gemensamma marknaden är följaktligen en klart avgränsad, självständig bedömning som gjorts före bedömningen avseende gemenskapens åtaganden gentemot WTO.

74 Härav följer att talan inte kan vinna bifall såvitt avser den tredje grunden.

Den fjärde grunden: Bristande och otillräcklig motivering

Parternas argument

75 Med sin fjärde grund har sökandebolaget för det första gjort gällande att skäl 25 i det angripna beslutet är bristfälligt motiverat, eftersom det i detta skäl, i allmänna

ordalag, ”anförs att det saknas en rättslig grund för att kunna godkänna [den anmälda åtgärden] genom en enkel hänvisning till att förordning [nr 1177/2002] upphört att gälla den 31 mars 2005”. Enligt sökandebolaget kombineras denna otillräckliga motivering med en bristfällig motivering, eftersom det i det angripna beslutet inte görs någon undersökning av förhållandet mellan förordning nr 1177/2002 och förordning nr 794/2004 mot bakgrund såväl av de syften som rådet har angett som av normhierarkin.

76 Sökandebolaget har i sin replik påstått att skälen 19–24 i det angripna beslutet är bristfälligt motiverade, eftersom det i dessa inte finns någon förklaring av förhållandet mellan den anmälda åtgärden och förordning nr 1177/2002 och inte heller av förhållandet mellan beviljandet av stödet och dess inverkan på konkurrensen under 2005.

77 Sökandebolaget har även hävdat att kommissionens påståenden, för det första att förordning nr 1177/2002 inte utgör en giltig rättslig grund för granskningen av den anmälda åtgärden, för det andra att den italienska regeringen inte anmält den aktuella åtgärden medan förordning nr 1177/2002 var i kraft och för det tredje att ett godkännande av den anmälda åtgärden skulle utgöra ett åsidosättande av gemenskapens internationella åtaganden, saknar motivering.

78 Kommissionen har gjort gällande att motiveringen i det angripna beslutet är tillräcklig och adekvat för att det på ett klart sätt ska framgå hur kommissionen resonerat vid sin bedömning av den anmälda åtgärden. Kommissionen anser vidare att de argument som sökandebolaget har anfört i sin replik inte kan prövas i sak, eftersom de avser kommissionens slutsats att den anmälda åtgärden utgör nytt stöd. Denna aspekt har emellertid inte kritiserats av sökandebolaget i dess ansökan.

Tribunalens bedömning

79 Inledningsvis ska det anges att kommissionens invändning om rättegångshinder inte kan godtas. Sökandebolaget har nämligen i sin ansökan uttryckligen bestritt kvalificeringen av den anmälda åtgärden som nytt stöd. Sökandebolagets samtliga argument inom ramen för denna grund kan således prövas i sak.

80 Invändningen avseende skäl 25 i det angripna beslutet kan inte godtas, då den saknar grund. Kommissionens resonemang vad gäller den rättsliga ram som är tillämplig på den anmälda åtgärden samt dess oförenlighet med den gemensamma marknaden framgår med tillräcklig tydlighet av skälen 11 och 25–35 i det angripna beslutet.

81 De argument som avser att förhållandet mellan förordning nr 1177/2002 och dels den anmälda åtgärden, dels förordning nr 794/2004 inte behandlas i det angripna beslutet kan inte godtas. Såsom tribunalen har konstaterat ovan fann kommissionen i det angripna beslutet att förordning nr 1177/2002 inte längre var tillämplig och saknade betydelse vid granskningen av den anmälda åtgärden. Mot bakgrund av i punkt 28 ovan angiven rättspraxis kan det följaktligen inte krävas att kommissionen ger ytterligare förklaringar till sin syn på sambandet mellan en förordning som enligt kommissionen inte är tillämplig i det aktuella fallet och de bestämmelser som kommissionen avser tillämpa.

82 Vad gäller invändningen avseende den påstått otillräckliga motiveringen i fråga om förhållandet mellan beviljandet av stöden och inverkan på konkurrensen under år 2005 har sökandebolaget med denna invändning faktiskt inte bestritt kommissionens kvalificering av den anmälda åtgärden som nytt stöd. I likhet med vad som konstaterats i punkterna 63–66 ovan kan denna invändning inte godtas.

83 Vad slutligen avser de tre invändningar som angetts i punkt 77 ovan ska det konstateras att mot bakgrund av skälen 26 och 34 i det angripna beslutet är det uppenbart att de två första saknar grund och att den tredje är utan verkan.

84 I skälen 26 och 34 i det angripna beslutet har kommissionen nämligen förklarat att förordning nr 1177/2002 hade upphört att gälla när det angripna beslutet antogs och att den rättspraxis som åberopats av den italienska regeringen i skäl 33 i nämnda beslut saknade betydelse för frågan huruvida de italienska myndigheterna kunde hysa berättigade förväntningar.

85 Vad gäller den sista invändningen ska det erinras om att det i artikel 1 i det angripna beslutet preciseras att den anmälda åtgärden inte får genomföras, eftersom den inte är förenlig med den gemensamma marknaden. Såsom framgår av skäl 26 i det angripna beslutet grundade sig kommissionen, när den fann att den anmälda åtgärden inte var förenlig med den gemensamma marknaden, inte alls på gemenskapens internationella åtaganden. Härav följer att en eventuell avsaknad av motivering vad gäller motsatsförhållandet mellan gemenskapens internationella åtaganden och den anmälda åtgärden saknar betydelse för beslutsdelen i det angripna beslutet och att denna invändning följaktligen är verkningslös.

86 Av det anförda följer att talan inte kan vinna bifall såvitt avser den fjärde grunden i dess helhet.

Den femte grunden: Åsidosättande av principerna om god förvaltningssed, ett kontradiktoriskt förfarande och rätten till försvar

Parternas argument

87 Sökandebolaget har påstått att kommissionen genom att inte beakta sökandebolagets yttranden under det administrativa förfarandet (se punkt 11 ovan) har åsidosatt principerna om god förvaltningssed, ett kontradiktoriskt förfarande och rätten till försvar.

88 Kommissionen anser att talan inte kan vinna bifall såvitt avser denna grund.

Tribunalens bedömning

89 Tribunalen finner att kommissionen med avseende på handläggningen uppfyllde sina skyldigheter i förhållande till sökandebolaget genom att den i juni månad 2008, i *Europeiska unionens officiella tidning*, offentliggjorde sitt beslut att inleda förfarandet enligt artikel 88.2 EG och uppmanade berörda parter att inkomma med synpunkter på den anmälda åtgärden inom en månad (se, för ett liknande resonemang, domen i de ovan i punkt 35 nämnda förenade målen Falck och Acciaierie di Bolzano mot kommissionen, punkterna 80–84). Kommissionen kan följaktligen inte, mot bakgrund av sin första skyldighet, som var att inom en rimlig tidsfrist anta ett beslut med avseende på Republiken Italien, klandras för att den inte beaktade sökandebolagets yttranden, som inkom mer än tre månader efter nämnda frist.

90 Talan kan således inte heller vinna bifall såvitt avser den femte grunden.

91 Härav följer att talan ska ogillas i sin helhet.

Rättegångskostnader

92 Enligt artikel 87.2 i rättegångsreglerna ska tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats. Kommissionen har yrkat att sökandebolaget ska förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna. Eftersom sökandebolaget har tappat målet ska kommissionens yrkande bifallas.

Mot denna bakgrund beslutar

TRIBUNALEN (åttonde avdelningen)

följande:

1) Talan ogillas.

2) Cantiere navale De Poli SpA ska ersätta rättegångskostnaderna.

Martins Ribeiro Papasavvas Wahl

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 3 februari 2011.

Underskrifter